

Zbiór Orzeczeń

Sprawy połączone C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 i C-840/19

**Postępowania karne
przeciwko
PM i in.**

(wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożone przez Înalta Curte de Casație și Justiție oraz Tribunalul Bihor)

Wyrok Trybunału (wielka izba) z dnia 21 grudnia 2021 r.

Odesłanie prejudycjalne – Decyzja 2006/928/WE – Mechanizm współpracy i weryfikacji postępów Rumunii w realizacji określonych założeń w zakresie reformy systemu sądownictwa oraz walki z korupcją – Charakter prawny i skutki prawne – Wiążący charakter w stosunku do Rumunii – Państwo prawne – Niezawisłość sędziowska – Artykuł 19 ust. 1 akapit drugi TUE – Artykuł 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej – Zwalczanie korupcji – Ochrona interesów finansowych Unii – Artykuł 325 ust. 1 TFUE – Konwencja „OIF” – Postępowania karne – Wyroki Curtea Constituțională (trybunału konstytucyjnego, Rumunia) dotyczące zgodności z prawem przeprowadzenia niektórych dowodów i ukształtowania składów orzekających w sprawach dotyczących ciężkiej korupcji – Obowiązek rygorystycznego stosowania przez sędziów krajowych orzeczeń Curtea Constituțională (trybunału konstytucyjnego) – Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów w razie niezastosowania się do tych orzeczeń – Prawo odstąpienia od stosowania orzeczeń Curtea Constituțională (trybunału konstytucyjnego) niezgodnych z prawem Unii – Zasada pierwszeństwa prawa Unii

- 1. Prawo Unii Europejskiej – Wartości i cele Unii – Wartości – Poszanowanie państwa prawnego – Zakres – Przystąpienie do Unii – Traktat o przystąpieniu Rumunii do Unii Europejskiej – Mechanizm współpracy i weryfikacji – Decyzja 2006/928 – Charakter wiążący – Zakres – Uwzględnienie sprawozdań sporządzonych przez Komisję na podstawie tej decyzji (art. 2, art. 4 ust. 3, art. 19, 49 TUE; art. 288 akapit czwarty TFUE; traktat o przystąpieniu z 2005 r., art. 2, 37, 38, załącznik IX; decyzja Komisji 2006/928, motywy 2–6, 9, art. 1, 2, 4, załącznik)*

(zob. pkt 156, 158–165, 167–175; pkt 1 sentencji)

- 2. Zasoby własne Unii Europejskiej – Ochrona interesów finansowych Unii – Zwalczanie oszustw i wszelkich innych bezprawnych działań – Obowiązek wprowadzenia przez państwa członkowskie skutecznych i odstraszających sankcji – Pojęcia oszustwa i wszelkich innych bezprawnych działań – Korupcja – Usiłowanie korupcji – Włączenie*

(art. 325 ust. 1 TFUE; traktat o przystąpieniu z 2005 r., załącznik IX; Konwencja w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich, art. 1 ust. 1, art. 2 ust. 1; decyzja Komisji 2006/928)

(zob. pkt 181–189)

3. *Zasoby własne Unii Europejskiej – Ochrona interesów finansowych Unii – Zwalczenie oszustw i wszelkich innych bezprawnych działań – Obowiązek wprowadzenia przez państwa członkowskie skutecznych i odstraszających sankcji – Zakres – Uregulowanie lub praktyka krajowa wprowadzające obowiązek ponownego rozpatrzenia spraw dotyczących nadużyć finansowych i korupcji, w których zapadły wyroki skazujące – Systemowe ryzyko bezkarności – Niedopuszczalność*
(art. 325 ust. 1 TFUE; traktat o przystąpieniu z 2005 r., załącznik IX; Konwencja w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich, art. 1 ust. 1, art. 2; decyzja Komisji 2006/928)

(zob. pkt 190–194, 197, 200–203, 213; pkt 2 sentencji)

4. *Zasoby własne Unii Europejskiej – Ochrona interesów finansowych Unii – Zwalczenie oszustw i wszelkich innych bezprawnych działań – Obowiązek wprowadzenia przez państwa członkowskie skutecznych i odstraszających sankcji – Zakres – Obowiązek sądu krajowego – Przestrzeganie praw podstawowych – Prawo do skutecznej ochrony sądowej – Prawo do niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy – Zakres – Losowanie sędziów w sprawach dotyczących korupcji – Wspecjalizowanie sędziów w sprawach dotyczących korupcji – Stosowanie krajowego standardu ochrony prowadzące do systemowego ryzyka bezkarności – Niedopuszczalność*
(art. 325 ust. 1 TFUE; Karta praw podstawowych Unii Europejskiej, art. 47 akapit drugi, art. 51 ust. 1, art. 53; Konwencja w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich, art. 1 ust. 1, art. 2; decyzja Komisji 2006/928)

(zob. pkt 204–206, 211–213; pkt 2 sentencji)

5. *Prawo Unii Europejskiej – Zasady – Prawo do skutecznej ochrony sądowej – Zasada niezawisłości sędziowskiej – Zakres*
(art. 2, art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE; Karta praw podstawowych Unii Europejskiej, art. 47 akapit drugi; decyzja 2006/928, motyw 3, załącznik)

(zob. pkt 217–226)

6. *Państwa członkowskie – Obowiązki – Ustanowienie środków niezbędnych do zapewnienia skutecznej ochrony prawnej – Poszanowanie zasady niezawisłości sędziowskiej – Orzecznictwo rangi konstytucyjnej wiążące sądy powszechne – Dopuszczalność – Przesłanki – Poszanowanie zasady podziału władz – Niezależność sądownictwa konstytucyjnego*
(art. 2, art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE; Karta praw podstawowych Unii Europejskiej, art. 47; decyzja 2006/928, motyw 3, załącznik)

(zob. pkt 227–230, 232–234, 236, 242, 263; pkt 3 sentencji)

7. *Państwa członkowskie – Obowiązki – Ustanowienie środków niezbędnych do zapewnienia skutecznej ochrony prawnej – Poszanowanie zasady niezawisłości sędziowskiej – Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów – Zakres – Uregulowanie krajowe przewidujące pociągnięcie do tej odpowiedzialności w przypadku niezastosowania się do orzecznictwa rangi konstytucyjnej – Niedopuszczalność*
(art. 2, art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE; Karta praw podstawowych Unii Europejskiej, art. 47; decyzja 2006/928, motyw 3, załącznik)

(zob. pkt 238–242, 263; pkt 3 sentencji)

8. *Prawo Unii Europejskiej – Pierwszeństwo – Zakres – Wykładnia – Wyłączna właściwość sądu Unii*
(art. 4 ust. 2, art. 19 ust. 1 TUE)

(zob. pkt 245–254)

9. *Państwa członkowskie – Obowiązki – Ustanowienie środków niezbędnych do zapewnienia skutecznej ochrony prawnej – Poszanowanie zasady niezawisłości sędziowskiej – Pierwszeństwo – Bezpośrednia skuteczność – Obowiązki sądów krajowych – Uregulowanie krajowe odbierające sądom powszechnym, pod rygorem sankcji dyscyplinarnej, uprawnienie do pominięcia orzecznictwa rangi konstytucyjnej sprzecznego z prawem Unii – Niedopuszczalność*
(art. 4, art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE; art. 267, art. 325 ust. 1 TFUE; decyzja 2006/928, załącznik)

(zob. pkt 256–260, 262, 263; pkt 4 sentencji)

Streszczenie

Prawo Unii stoi na przeszkodzie stosowaniu orzecznictwa sądu konstytucyjnego w zakresie, w jakim w połączeniu z przepisami prawa krajowego dotyczącymi przedawnienia prowadzi ono do systemowego ryzyka bezkarności

Zasada pierwszeństwa prawa Unii wymaga, aby sądy krajowe dysponowały uprawnieniem do pominięcia orzeczenia sądu konstytucyjnego sprzecznego z tym prawem, w szczególności bez obawy o pociągnięcie zasiadających w nim sędziów do odpowiedzialności dyscyplinarnej

Niniejsze sprawy wpisują się w kontynuację szeroko zakrojonej reformy w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości i walki z korupcją w Rumunii, w sprawie której Trybunał już się wypowiedział¹. Wspomniana reforma była monitorowana na szczeblu Unii Europejskiej od 2007 r. na mocy mechanizmu współpracy i weryfikacji ustanowionego decyzją 2006/928² w związku z przystąpieniem Rumunii do Unii Europejskiej (zwanego dalej „MWiW”).

¹ Wyrok z dnia 18 maja 2021, Asociația „Fórumul Judecătorilor Din România” i in. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 i C-397/19, EU:C:2021:393).

² Decyzja Komisji 2006/928/WE z dnia 13 grudnia 2006 r. w sprawie ustanowienia mechanizmu współpracy i weryfikacji postępów Rumunii w realizacji określonych założeń w zakresie reformy systemu sądownictwa oraz walki z korupcją (Dz.U. 2006, L 354, s. 56).

W kontekście tych spraw powstało pytanie, czy stosowanie orzecznictwa będącego rezultatem różnych orzeczeń Curtea Constituțională a României (trybunału konstytucyjnego, Rumunia) dotyczących przepisów procedury karnej mających zastosowanie w dziedzinie nadużyć finansowych i korupcji może naruszać prawo Unii, zwłaszcza te jego przepisy, które dotyczą ochrony interesów finansowych Unii, gwarancji niezawisłości sędziowskiej, wartości państwa prawnego oraz zasady pierwszeństwa prawa Unii.

W sprawach C-357/19, C-547/19, C-811/19 i C-840/19, Înalta Curte de Casație și Justiție (wysoki trybunał kasacyjny i sprawiedliwości, Rumunia, zwany dalej „ICCJ”) wydał wobec szeregu osób, w tym byłych posłów i ministrów, wyroki skazujące w związku z popełnieniem przez nich przestępstw nadużyć finansowych związanych z podatkiem VAT, korupcji i płatnej protekcji, między innymi w kontekście zarządzania unijnymi funduszami. Trybunał konstytucyjny uchylił te orzeczenia z uwagi na niezgodną z prawem obsadę składów orzekających wynikającą z faktu, że, po pierwsze, w sprawach rozpatrywanych przez ICCJ w pierwszej instancji orzekać powinny były składy orzekające specjalizujące się w sprawach korupcji³, a po drugie, w sprawach rozpatrywanych przez ICCJ w drugiej instancji składy orzekające winny były być w całości obsadzone przez sędziów wyłonionych w drodze losowania⁴.

W sprawie C-379/19 Tribunalul Bihor (sąd okręgowy w Bihor, Rumunia) prowadził postępowanie karne przeciwko kilku osobom oskarżonym o popełnienie przestępstw korupcji i płatnej protekcji. Do tego sądu wpłynął wniosek o wyłączenie dowodów, w kontekście którego ów sąd winien zastosować orzecznictwo trybunału konstytucyjnego, który uznał, że gromadzenie środków dowodowych w sprawach karnych przy udziale rumuńskiej służby informacyjnej za niekonstytucyjne i powoduje wyłączenie z mocą wsteczną tak zgromadzonych środków dowodowych z tego postępowania karnego⁵.

W tym kontekście ICCJ oraz sąd okręgowy w Bihor zwróciły się do Trybunału z wnioskami o zbadanie zgodności wspomnianych orzeczeń trybunału konstytucyjnego z prawem Unii⁶. Sąd okręgowy w Bihor zastanawia się przede wszystkim, czy MWiW i sprawozdania sporządzone przez Komisję w ramach tego mechanizmu mają charakter wiążący⁷. Z kolei ICCJ zwraca uwagę na możliwość wystąpienia systemowego ryzyka bezkarności w zakresie walki z nadużyciami finansowymi i korupcją. Oba te sądy dążą też do wyjaśnienia, czy zasady pierwszeństwa prawa Unii i niezawisłości sędziowskiej pozwalają im na pominięcie przy orzekaniu orzeczenia trybunału konstytucyjnego w sytuacji, gdy zgodnie z prawem rumuńskim niestosowanie się przez sędziów do orzeczeń trybunału konstytucyjnego stanowi przewinienie dyscyplinarne.

Ocena Trybunału

Wiążący charakter MWiW

³ Wyrok z dnia 3 lipca 2019 r. nr 417/2019.

⁴ Wyrok z dnia 7 listopada 2018 r. nr 685/2018.

⁵ Wyroki: z dnia 16 lutego 2016 r. nr 51/2016, z dnia 4 maja 2017 r. nr 302/2017 oraz z dnia 16 stycznia 2019 r. nr 26/2019.

⁶ Artykuł 2 i art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, art. 325 ust. 1 TFUE, art. 2 Konwencji sporządzonej na podstawie artykułu K.3 Traktatu o Unii Europejskiej o ochronie interesów finansowych Wspólnot Europejskich, podpisanej w Brukseli w dniu 26 lipca 1995 r. stanowiącej załącznik do aktu Rady z dnia 26 lipca 1995 r. (Dz.U. 1995, C 316, s. 48), jak również decyzja 2006/928.

⁷ Zgodnie z wyrokiem trybunału konstytucyjnego z dnia 6 marca 2018 r. nr 104/2018 decyzja 2006/928 nie może stanowić wzorca kontroli w ramach kontroli konstytucjonalności.

Trybunał, orzekający w składzie wielkiej izby, potwierdził swoje wcześniejsze orzecznictwo, zgodnie z którym **MWiW wiąże Rumunię w całości**⁸. Otóż akty, które instytucje Unii przyjęły przed przystąpieniem Rumunii do Unii wiążą to państwo członkowskie od dnia jej przystąpienia. Do takich aktów zalicza się decyzja 2006/928, która wiąże Rumunię w całości aż do dnia jej uchylecia. Wiążące dla tego państwa członkowskiego są również założone cele mające na celu zapewnienie przestrzegania przez nie zasady państwa prawnego. Rumunia jest wobec tego zobowiązana do podjęcia odpowiednich środków zapewniających realizację tych celów, przy uwzględnieniu zaleceń zawartych w sprawozdaniach sporządzonych przez Komisję⁹.

Obowiązek ustanowienia skutecznych i odstrasżających sankcji za przestępstwa nadużyć finansowych naruszających interesy finansowe Unii lub korupcji

Prawo Unii stoi na przeszkodzie stosowaniu orzecznictwa trybunału konstytucyjnego, które prowadzi do uchylenia wyroków wydanych przez sądy orzekające utworzone niezgodnie z prawem w zakresie, w jakim w połączeniu z przepisami prawa krajowego dotyczącymi przedawnienia tworzy ono systemowe ryzyko bezkarności czynów stanowiących poważne przestępstwa nadużyć finansowych naruszających interesy finansowe Unii lub korupcji.

Trybunał przypomniał przede wszystkim, że chociaż przepisy regulujące organizację wymiaru sprawiedliwości w państwach członkowskich, w szczególności obsadę składów orzekających w sprawach dotyczących nadużyć finansowych i korupcji, co do zasady należą do kompetencji tych państw, państwa te są zobowiązane do przestrzegania obowiązków wynikających dla nich z prawa Unii.

Jednym z tych obowiązków jest zwalczanie wszelkich nielegalnych działań, w tym przestępstw korupcyjnych, naruszających interesy finansowe Unii za pomocą odstrasżających i skutecznych środków¹⁰. Jeśli chodzi o Rumunię, omawiany obowiązek został uzupełniony zobowiązaniem tego państwa członkowskiego do skutecznej walki z korupcją, zwłaszcza na wysokich szczeblach.

Ów wymóg skuteczności w sposób nieodzowny obejmuje zarówno ściganie i karanie tych przestępstw, jak i wykonywanie nałożonych kar, ponieważ w braku skutecznego wykonania kar za przestępstwa nadużyć finansowych naruszających interesy finansowe Unii lub korupcji nie będą one skuteczne i odstrasżające. Następnie Trybunał zauważył, że w pierwszej kolejności to ustawodawca krajowy powinien wprowadzić niezbędne środki, aby zagwarantować, że przepisy prawa procesowego mające zastosowanie w przypadku tych przestępstw nie będą powodowały systemowego ryzyka bezkarności. Co się tyczy sądów krajowych, muszą one odstąpić od stosowania przepisów krajowych, które stoją na przeszkodzie stosowaniu skutecznych i odstrasżających kar.

W niniejszej sprawie zastosowanie omawianego orzecznictwa trybunału konstytucyjnego powoduje konieczność ponownego rozpatrzenia, w danym wypadku wielokrotnego, w pierwszej instancji lub w postępowaniu apelacyjnym, spraw dotyczących nadużyć finansowych i korupcji. Złożoność i czas trwania takiego ponownego rozpatrzenia nieuchronnie przełożą się na wydłużenie czasu trwania postępowań karnych w tych sprawach. Tymczasem Trybunał przypomniał, że poza faktem, iż Rumunia zobowiązała się do skrócenia procedury rozpatrywania spraw korupcyjnych, w świetle szczególnych obowiązków ciężących na Rumunii na mocy decyzji

⁸ Wyrok z dnia 18 maja 2021, Asociația „Fórumul Judecătorilor Din România” i in. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 i C-397/19, EU:C:2021:393).

⁹ Na podstawie zasady lojalnej współpracy wyrażonej w art. 4 ust. 3 TUE.

¹⁰ Zgodnie z art. 325 ust. 1 TFUE.

2006/928, uregulowanie krajowe i praktyka krajowa w tej dziedzinie nie mogą skutkować wydłużeniem czasu trwania dochodzeń dotyczących przestępstw korupcyjnych lub w jakikolwiek inny sposób osłabieniem walki z korupcją¹¹. Ponadto, z uwagi na krajowe przepisy dotyczące przedawnienia, ponowne rozpatrzenie wskazanych spraw mogłoby doprowadzić do przedawnienia się odnośnych przestępstw i przeszkodzić w skutecznym i odstrasającym ukaraniu osób zajmujących najwyższe stanowiska w państwie rumuńskim, które zostały skazane za popełnienie, w ramach sprawowania swych funkcji, poważnych przestępstw nadużyć finansowych lub korupcji. W rezultacie prowadziłoby to powstania systemowego ryzyka bezkarności tej kategorii przestępstw, co podważyłoby cel polegający na walce z korupcją na wysokim szczeblu.

Trybunał przypominał wreszcie, że obowiązek zapewnienia, aby tego rodzaju przestępstwa podlegały skutecznym i odstrasającym sankcjom, nie zwalnia sądu odsyłającego z konieczności badania poszanowania praw podstawowych zagwarantowanych w art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, przy czym ów sąd nie może zastosować krajowego standardu ochrony praw podstawowych mogącego prowadzić do takiego systemowego ryzyka bezkarności. Tymczasem wymogi wynikające z tego artykułu nie stoją na przeszkodzie ewentualnemu pominięciu orzecznictwa trybunału konstytucyjnego dotyczącego specjalizacji i obsady składów orzekających w sprawach dotyczących korupcji.

Gwarancja niezawisłości sędziowskiej

Prawo Unii nie stoi na przeszkodzie sytuacji, w której orzeczenia trybunału konstytucyjnego wiążą sądy powszechne, jednakże pod warunkiem istnienia gwarancji niezależności tego trybunału zwłaszcza względem władzy ustawodawczej i wykonawczej. Prawo Unii sprzeciwia się natomiast możliwości pociągnięcia sędziów krajowych do odpowiedzialności dyscyplinarnej za każdy przypadek niezastosowania się do tych orzeczeń.

Po pierwsze, ponieważ istnienie skutecznej kontroli sądowej służącej zapewnieniu poszanowania prawa Unii jest nieodłączną cechą państwa prawnego, każdy sąd powołany do orzekania w kwestiach związanych z wykładnią i stosowaniem prawa Unii musi odpowiadać wymogom skutecznej ochrony sądowej. Z tego powodu zachowanie niezależności takich organów odgrywa fundamentalną rolę. W tym względzie sędziowie muszą być chronieni przed ingerencją lub naciskami z zewnątrz, które mogłyby zagrozić ich niezawisłości. Ponadto, zgodnie z zasadą podziału władz charakteryzującą funkcjonowanie państwa prawnego, konieczne jest między innymi zagwarantowanie niezależności sądów względem władzy ustawodawczej i wykonawczej.

Po drugie, Trybunał zauważył, że chociaż prawo Unii nie narzuca państwom członkowskim określonego modelu konstytucyjnego regulującego stosunki i interakcje pomiędzy poszczególnymi organami państwowymi, to państwa członkowskie muszą między innymi przestrzegać wymogów niezależności sądów wynikających z tych postanowień prawa Unii. W tych okolicznościach orzeczenia trybunału konstytucyjnego mogą wiązać sądy powszechne, jednakże pod warunkiem, że prawo krajowe gwarantuje niezależność wspomnianego sądu konstytucyjnego w szczególności względem władzy ustawodawczej i wykonawczej. Natomiast jeżeli prawo krajowe nie gwarantuje tej niezależności, prawo Unii stoi na przeszkodzie takiemu uregulowaniu krajowemu lub takiej praktyce krajowej, ponieważ taki trybunał konstytucyjny nie jest w stanie zapewnić skutecznej ochrony sądowej, której wymaga to prawo.

¹¹ Punkt I ppkt 5) załącznika IX do Aktu dotyczącego warunków przystąpienia Republiki Bułgarii i Rumunii oraz dostosowań w traktatach stanowiących podstawę Unii Europejskiej (Dz.U. 2005, L 157, s. 203).

Po trzecie, w celu zachowania niezależności sądów, system środków dyscyplinarnych musi przewidywać niezbędne gwarancje pozwalające na uniknięcie ryzyka wykorzystywania takiego systemu do politycznej kontroli treści orzeczeń sądowych. W tym względzie okoliczność, że orzeczenie sądowe jest obarczone ewentualnym błędem w zakresie wykładni i stosowania przepisów prawa krajowego i prawa Unii lub w zakresie ustalenia stanu faktycznego lub oceny dowodów, nie może sama w sobie prowadzić do pociągnięcia danego sędziego do odpowiedzialności dyscyplinarnej. Możliwość pociągnięcia sędziego do odpowiedzialności dyscyplinarnej powinna być ograniczona do absolutnie wyjątkowych wypadków i podlegać gwarancjom mającym na celu uniknięcie wszelkiego ryzyka nacisków zewnętrznych na treść orzeczeń sądowych. Uregulowanie krajowe powodujące, że każde niezastosowanie się sędziego sądu powszechnego do orzeczeń trybunału konstytucyjnego stanowi podstawę pociągnięcia go do odpowiedzialności dyscyplinarnej, nie spełnia tych wymogów.

Zasada pierwszeństwa prawa Unii

Zasada pierwszeństwa prawa Unii stoi na przeszkodzie sytuacji, w której sądy krajowe nie mogą, pod rygorem popełnienia przewinienia dyscyplinarnego, odstąpić od stosowania orzeczeń trybunału konstytucyjnego sprzecznych z prawem Unii.

Trybunał przypominał ustanowioną przez siebie w orzecznictwie dotyczącym traktatu EWG zasadę pierwszeństwa prawa wspólnotowego rozumianą jako ustanawiającą prymat tego prawa przed prawem państw członkowskich. W tym względzie Trybunał stwierdził, że skutkiem ustanowienia w traktacie EWG własnego porządku prawnego, który państwa członkowskie przyjęły na zasadach wzajemności, jest brak możliwości uznawania przez nie pierwszeństwa przed tym porządkiem prawnym jednostronnego, późniejszego środka, oraz brak możliwości przeciwstawiania prawu wynikającemu z traktatu EWG jakiegokolwiek wewnętrznego aktu prawnego, gdyż oznaczałoby to utratę przez to prawo wspólnotowego charakteru i zakwestionowania samych podstaw prawnych Wspólnoty. Ponadto moc wiążąca prawa wspólnotowego nie może różnić się w poszczególnych państwach w zależności od ich późniejszego ustawodawstwa wewnętrznego, gdyż zagroziłoby to realizacji celów traktatu EWG i powodowałoby dyskryminację ze względu na przynależność państwową zabronioną na mocy tego traktatu. Trybunał uznał w związku z tym, że mimo iż traktat EWG został zawarty w formie umowy międzynarodowej, stanowi on kartę konstytucyjną wspólnoty opartej na zasadzie praworządności, a najistotniejszymi cechami w ten sposób ustanowionego porządku prawnego są w szczególności jego pierwszeństwo przed prawem państw członkowskich oraz bezpośrednia skuteczność wielu postanowień, które stosują się do ich obywateli i do nich samych.

Trybunał zauważył, że te zasadnicze cechy porządku prawnego Unii oraz znaczenie należnego mu poszanowania zostały zresztą potwierdzone ratyfikacją, bez zastrzeżeń, traktatów zmieniających traktat EWG, a w szczególności traktatu z Lizbony. Przy przyjmowaniu tego traktatu konferencja przedstawicieli rządów państw członkowskich uznała bowiem za stosowne, aby w deklaracji nr 17 odnoszącej się do pierwszeństwa, załączonej do Aktu końcowego konferencji międzyrządowej, która przyjęła traktat z Lizbony, wyraźnie przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału traktaty i prawo przyjęte przez Unię na podstawie traktatów mają pierwszeństwo przed prawem państw członkowskich na warunkach ustanowionych przez wspomniane orzecznictwo.

Należy dodać, że w art. 4 ust. 2 TUE przewidziano, iż Unia szanuje równość państw członkowskich wobec traktatów, przy czym Unia może szanować taką równość tylko wtedy, gdy zgodnie z zasadą pierwszeństwa prawa Unii państwa członkowskie nie mogą przyznać pierwszeństwa, przeciwko porządkowi prawnemu Unii, jednostronnemu środkowi, niezależnie od jego charakteru. W tym

kontekście Trybunał wyjaśnił, że w ramach wykonywania jego wyłącznej kompetencji do dokonywania ostatecznej wykładni prawa Unii, do Trybunału należy ostateczne określenie zakresu zasady pierwszeństwa prawa Unii w świetle właściwych przepisów tego prawa, przy czym zakres ten nie może zależeć od wykładni przepisów prawa krajowego ani od przyjętej przez sąd krajowy wykładni przepisów prawa Unii, która nie odpowiada wykładni Trybunału.

Zdaniem Trybunału skutki powiązane z zasadą pierwszeństwa prawa Unii wiążą wszystkie organy państwa członkowskiego, czemu w szczególności nie mogą stanąć na przeszkodzie przepisy wewnętrzne, w tym również przepisy rangi konstytucyjne. Sądy krajowe są zobowiązane do odstąpienia od stosowania, z mocy własnych uprawnień, wszelkich uregulowań lub praktyk krajowych, które są sprzeczne z bezpośrednio skutecznym przepisem prawa Unii, bez konieczności żądania uprzedniego zniesienia tych uregulowań lub praktyk w drodze ustawodawczej lub w jakimkolwiek innym trybie konstytucyjnym.

Ponadto okoliczność, że sędziowie krajowi nie będą narażeni na postępowanie lub kary dyscyplinarne za skorzystanie z możliwości wniesienia sprawy do Trybunału na podstawie art. 267 TFUE, która należy do ich wyłącznej kompetencji, stanowi nieodłączną gwarancję niezawisłości tych sędziów. W związku z tym, w przypadku gdyby w następstwie wyroku Trybunału sędzia krajowego sądu powszechnego uznał, że orzecznictwo krajowego sądu konstytucyjnego jest sprzeczne z prawem Unii, okoliczność, że ten sędzia nie zastosowałby wspomnianego orzecznictwa, w żaden sposób nie może prowadzić do pociągnięcia go do odpowiedzialności dyscyplinarnej.